

גיטין מה

מוכר עבדו לחו"ל - קנסינן ללוקח

אמר ליה אביי לרב יוסף מאי חזית דקנסינן ללוקח, נקנסייה למוכר!

למרות שיש סברה לקנס ללוקח - חורא גנג - או למוכר - אי לאו עכברא חורא מנא ליה - מסתברא היכא דאיכא איסורא התם קנסינן.

הוא עבדא דערק מחוצה לארץ לארץ. אזל מריה אבתריה אתא לקמיה דרבי אמי אמר ליה נכתוב לך שטרא אדמיה וכתוב ליה גיטא דחירותא ואי לא מפקנא ליה מינך מדרבי אחי ברבי יאשיה:

הברייתא למטה מביאה מחלוקת על מי הפסוק "לא תסיג עבד" מתייחס, כלהלן:
דתינא:

א. [ת"ק]

לא ישבו ז' אומות בארצך פן יחטיאו אותך לי וגו' יכול בעובד כוכבים שקיבל עליו שלא לעבוד עבודת כוכבים הכתוב מדבר

ת"ל: לא-תסגיר תוציאווה מביניהם עבד אל-אדניו להשיבו לע"ז שלו אֶשְׂר־יִצְלַל יתפרש מעם אֶדְנִי (קושיא עליו - מעם אביו (ס"א אלהיו) מבעיה ליה): [תקנתו] עמך ישב בקרבך במקום אֶשְׂר־יִבְחַר בְּאֶחָד שְׁעָרֶיךָ בְּטוֹב לוֹ לֹא תוֹנְנוּ:

ב. רבי יאשיה - מוכר עבדו לחו"ל

[מזהיר לב"ד] שאם מכרו דלא-תסגיר ללוקח אלא יצא לחרות עבד אל-אדניו אֶשְׂר־יִצְלַל יתפרש לארץ אֶלֶיךָ (קושיא עליו - "מעמך" מבעיה ליה) מעם אֶדְנִי: עמך ישב בקרבך במקום אֶשְׂר־יִבְחַר בְּאֶחָד שְׁעָרֶיךָ בְּטוֹב לוֹ לֹא תוֹנְנוּ:

ג. רבי אחי בר' יאשיה - עבד שברח מחו"ל לארץ

לא-תסגיר תוציאווה מביניהם עבד אל-אדניו אֶשְׂר־יִצְלַל יתפרש אֶלֶיךָ לארץ מעם אֶדְנִי:

תינא אידך - עוד ביאור הפסוק, כלהלן:

ד. רבי - לוקח עבד ע"מ לשחררו

[מזהיר לב"ד] שאם קנה דלא-תסגיר ללוקח אלא יכפוהו שלא ישתעבד בו עבד אל-אֶדְנִי אֶשְׂר־יִצְלַל אֶלֶיךָ מעם אֶדְנִי:

ע"מ לשחררו - היכי דמי: אמר רב נחמן בר יצחק דכתב ליה הכי" לכשאחקך הרי עצמך קנוי לך מעכשיו" וכי זבין ליה הו"ל משוחרר למפרע. ומהכא אמרי' ביבמות (דף גג:) דרבי כרבי מאיר סבירא ליה דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.

רב חסדא שהיה בבבל ערק ליה עבדא לבי כותאי, חו"ל

שלח להו "הדרוה ניהלי"

שלחו ליה לא-תסגיר עבד אל-אדניו

שלח להו - והוא בעבד שברח מחו"ל לארץ וכדרבי אחי ברבי יאשיה, למרות שהיה יכול לפרש הפסוק לפי שאר השיטות שהבאנו לעיל שלח להו כדר' אחי בר' יאשיה, משום דמשמע להו פשטה קראי.

אביי אירכס ליה חמרא בי כותאי וביקש להחזירם לו. שלחו ליה שלח סימנא שלח להו דחיוורא כריסיה. שלחו ליה אי לאו דנחמני את לא הוה משדרנא ליה ניהלך אטו כולי חמרי לאו כריסיהו חיוורין ניהו.

מתניתין

אין פודין את השבוין יתר על כדי דמיהן מפני תיקון העולם ואין מבריחין את השבוין מפני תיקון העולם רשב"ג אומר מפני תקנת השבוין:

גמרא

איבעיא להו האי מפני תיקון העולם משום דוחקא דצבורא הוא -

ולהביאם לידי עניות בשביל אלו או דילמא משום דלא לגרבו ולייתו טפיקיפ - דלא ימסרו עובדי כוכבים נפשייהו וליגרבו ולייתו טפי מפני שמוכרין אותן ביוקר.

[ונפקא מינה] משום דוחקא, אם יש לו אב עשיר או קרוב שרוצה לפדותו בדמים הרבה ולא יפילוהו על הצבור שמוותר.

ת"ש דוחקא דלוי בר דרגא, פרקא לברתיה בתליסר אלפי דינרי זהב (דחיה) אמר אביי דילמא שלא ברצון חכמים עבד:

ואין מבריחין את השבוין מפני תיקון העולם רשב"ג אומר מפני תקנת שבוין

איכא בינייהו דליכא אלא חד:

בנתיה דרב נחמן בחשן מגיסות קדרא בידייהו כשהיא רותחת - קשיא ליה

לרב עיליש כתיב אדם צדיק אחד מאלף מצאתי ואשה בכל אלה לא מצאתי הא איכא בנתיה דרב נחמן!

גרמא קפ"ד להו מילתא ואשתביין ואישתבאי איהו נמי בהדיהו קפ"ד

יומא חד הוה יתיב רב עיליש גביה ההוא גברא דהוה ידע בלישנא דציפורי. אתא עורבא וקא קרי ליה "עיליש ברח עיליש ברח"

אמר עורבא שיקרא הוא ולא סמינא עליה

אדחכי אתא יונה וקא קריא "עיליש ברח עיליש ברח" אמר כנסת ישראל כיונה מתילא ש"מ מתרחיש לי ניסא

אמר איזיל אחזי בנתיה דרב נחמן אי קיימן בהימנותייהו אהדרינהו. אמר נשי כל

מילי דאית להו סדרן להדדי בבית הכסא. שמעינהו דקאמרן עדיאל השבאין

גוברין בעלינו ונהרדעי גוברין כשם שהם בעלינו, כמו כן השבאין, לימא להו לשבויהו דלירחקינהו מהכא דלא ליתו אינשין ולישמעי וליפרקינן

קם ערק אתא איהו וההוא גברא המבין בלשון העופות לדידיה איתרחיש ליה ניסא

עבר במברא ולא יכלו להשיגו, וההוא גברא אשכחוה וקטלוהו כי הדרן ואתן אמר הוו

קא בחשן קידרא בכשפים.

[עד כאן דף מה עמוד א]

מתניתין

ואין לוקחין ספרים תפילין ומזוזות מן העובדי כוכבים יותר על כדי דמיהן מפני תיקון העולם אי משום דוחקא דציבורא אי משום דלא ליגרבו ולייתו טפי.

גמרא

הא בכדי דמיהן לוקחין. אפשר להסביר או כמ"ד ס"ת שנמצא ביד עובד כוכבים קורין

או כמ"ד שגונזים ולקח לגנוז.

אמר רב נחמן נקטינן ספר תורה

שכתבו מין ישרף דודאי לשם עבודת כוכבים כתבו.

כתבו עובד כוכבים יגנז כחד מ"ד לקמן.

נמצא ביד מין יגנז ספק כתבו ספק מצאו וכשר הוא

נמצא ביד עובד כוכבים: אמרי לה יגנז מספיקא שמא הוא כתבו ואמרי לה קורין

בו קפ"ה - דספק ספיקא הוא: שמא ישראל כתבו, ואם תמצא לומר הוא כתבו, שמא למכור

לישראל כתבו ולא לשם עבודת כוכבים.

קפ"ד מהרש"א, כדי שיתברר שלא עשו אלא ע"י כשפים.

קפ"ה תוספות ד"ה אמרי לה קורין בו פי' בקונטרס דהוה ליה ספק ספיקא דשמא ישראל כתבו ואפילו כתבו עובד כוכבים שמא כתבו למכור לישראל ולא לשם עבודת כוכבים ואין נראה דרב נחמן קאמר כתבו עובד כוכבים יגנז והיינו אפילו כתבו למכור לישראל דלקמן מפרש טעמא משום כל שאינו בקשירה אינו בכתיבה אלא טעמא דאמרי לה קורין בו משום דאיכא למתלי טפי שישראל כתבו דאין דרך עובד כוכבים לכתוב:

ספר תורה שכתבו עובד כוכבים – מה דינו

יש ג' שיטות בנושא הזה, כלהלן:

- א. ישרף - ר"א היא דאמר סתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים.
 - ב. יגנז - דתני רב המנונא בריה דרבא מפשרניא ס"ת תפלין ומזוזות שכתבן מסור מלשין, עובד כוכבים, ועבד אשה וקטן וכותי, גירי אמת וישראל מומר פרק מעליו עול פסולין שנאמר וקשרתם וכתבתם - כל שישנו בקשירה ישנו בכתיבה קפ"ו וכל שאינו בקשירה אינו בכתיבה.
 - ג. קורין בו - דתניא לוקחין ספרים מן העובדי כוכבים בכל מקום ובלבד שיהיו כתובין כהלכתן.
- ומעשה בעובד כוכבים אחד בצידן שהיה כותב ספרים והתיר רשב"ג ליקח ממנו – אע"פ שרשב"ג בעי עיבוד לשמן, וכ"ש כתיבה לשמן:
- דתניא תפילין ציפן זהב או שטלה עליהן עור בהמה טמאה פסולות עור בהמה טהורה [ת"ק] כשרות ואע"פ שלא עיבדן לשמן.
- רבן שמעון בן גמליאל אומר אפילו עור בהמה טהורה פסולות עד שיעבדן לשמן:
- א. רבה בר שמואל בגר שחזר לסורו ויודע דבעי לשמה (קושיא) כ"ש דהוי ליה מין
 - ב. אמר רב אשי שחוזר לסורו משום יראה שלא יהרגוהו.

עד כמה מעלין בדמיהן

- תנו רבנן עד כדי טרפעיך - איסתירא, סלע מדינה שמינית שבסלע צורי, דהיינו חצי דינר.
- ההיא טייעתא דאייתי שק קטן דתפילי לקמיה דאביי אמר לה יהבת לי ריש ז"ג ריש בתמרי
- אימליא זיהרא ארס^ר מרוב כעם שקלא שדתינהו בנהרא אמר לא אבעי לי לזלזלינהו באפה כולי האי

מתניתין

- [ת"ק] המוציא את אשתו משום שם רע לעז של זנות: לא יחזיר. משום נדר שנדרה ואמר אי אפשי באשה נדרנית לא יחזיר ואפי' נמצאו דברים בדאים או הנדר התירו חכם.
- [פריצותא] רבי יהודה אומר כל נדר שידעו בו רבים לא יחזיר פריצות הוא בנדרים וקנסוה ושלא ידעו בו רבים יחזיר.
- [קילקולה] ר"מ אומר כל נדר שצריך חקירת חכם לא יחזיר - שיכול הוא לקלקל את הגט לאחר שתנשא לאחר ויאמר אילו הייתי יודע שחכם יכול להתיר לא הייתי מגרשה ושאינו צריך חקירת חכם יחזיר אלא הוא יכול להפר, אינו יכול לקלקלה ולומר אילו הייתי יודע כו' שהרי נדר פתוח הוא והיה לו להפר ולא היפר.
- [קילקולה] א"ר אלעזר לא אסרו זה חקירת חכם אלא מפני זה שאינו צריך, דבצריך, אינו יכול לומר אילו הייתי יודע שחכם יכול להתירו לא הייתי מגרשך דאגן סהדי דאין אדם רוצה שתתבזה אשתו בבית דין, אלא מפני נדר שאינו צריך חכם ובעל יכול להפר אסרו את כולן שלא יאמר אילו הייתי יודע שהייתי יכול להפר לא הייתי מגרשך.
- אמר ר' יוסי בר' יהודה מעשה בצידן באחד שאמר לאשתו קונם אם איני מגרשך וגרשה והתירו לו חכמים שיחזירנה מפני תיקון העולם:**
- [עד כאן דף מה עמוד ב]